

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

1(4)

Hallitusneuvos Timo Meling

Muistio
9.11.2023

VALTIONEUVOSTON ASETUS ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 16 a §:N MUUTTAMISESTA

Valtioneuvoston asetusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1373/2018) muutettaisiin siten, että Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaa antaa muiden työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaina olevia työnhakijoita koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja laajennettaisiin. Muutoksella pyritään lyhentämään työnhakijan työttömyysturvaoikeuden ratkaisemiseen ja etuusioikeutta koskevan työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen kuluvaa aikaa.

Asetuksessa säädettäisiin lisäksi siitä, että vuorotteluvapaalla olevan henkilön harjoittaman yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta koskevat työvoimapolitiittiset lausunnot antaisi kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaista Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto. Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto on hoitanut vastaavaa tehtävää jo nykyisin, ja asetusmuutoksessa olisi kyse lainsäädännön selkeyttämisestä.

Asetuksenantovaltuudesta on säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 15 §:n 2 momentissa.

1 Nykytila ja ehdotus

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivalta antaa työnhakijan työttömyysturvaoikeutta koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työvoimapolitiittisen lausunnon työnhakijan oikeudesta saada työttömyysetuutta. Lausunto sisältää työttömyyskassaa ja Kansaneläkelaitosta sitovan ratkaisun niistä työttömyysetuuden maksamisen edellytyksistä, joiden selvittäminen ja ratkaiseminen kuuluu työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 16 a §:ssä säädetään siitä, mikä työ- ja elinkeinotoimisto on kulloinkin toimivaltainen antaa työvoimapolitiittisen lausunnon. Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee tietyt asetuksessa säädetty vaatavammat työttömyysturva-asiat sekä muiden työ- ja elin-

keinotoimistojen, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien asiakkaiden osalta¹ ja muissa työttömyysturva-asioissa kullakin työ- ja elinkeinotoimistolla ja kokeilualueen kunnalla on pääosin yhdenmukainen toimivalta.

Soveltamiskäytännössä on ilmennyt, että Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston käsiteltäväksi on muista työ- ja elinkeinotoimistoista ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevista kunnista lähetetty tapauksia, joissa asia olisi tullut ratkaista kyseessä olevassa toimistossa tai kunnassa. Näiden tilanteiden lukumäärä ei ole luotettavasti arvioitavissa. Työnhakijan näkökulmasta asian siirtämisestä aiheutuu merkittäviä viiveitä, kun asia odottaa käsittelemistä ensin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa ja sen jälkeen, kun se on palauttanut asian takaisin muuhun työ- ja elinkeinotoimistoon tai kuntaan, tässä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnassa.

Työ- ja elinkeinohallinto on ryhtynyt toimiin, jotta asioiden tarpeettomalta siirtämiseltä vältyttäisiin. Näiden lähinnä henkilöstön työttömyysturvaosaamiseen liittyvien toimien vaikutus näkyy kuitenkin viiveellä. Jotta Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolla olisi toimivalta käsitellä sille virheellisesti lähetetty työnhakijan työttömyysturva-asia, valtioneuvoston asetusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista muutettaisiin siten, että Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto voisi käsitellä minkä tahansa toisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaana olevan työnhakijan työttömyysturva-asian ja antaa tätä koskevan työvoimapoliittisen lausunnon. Kyse olisi mahdollisuudesta antaa lausunto. Velvollisuus lausunnon antamiseen säilyisi sillä työ- ja elinkeinotoimistolla, jonka asiakkaana työnhakija on.

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ei koske työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevia kuntia. Jotta Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto voisi vastaavalla tavalla käsitellä myös kunnan asiakasta koskevan työttömyysturva-asian, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 12 a §:n 3 momenttia on muutettu edellä mainittua asetusmuutosta vastaavasti. Lainmuutos tulee voimaan 1.12.2023.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston nykyistä laajempi toimivalta on tarkoitettu tilapäiseksi toimeksi, jolla estetään työnhakijan työttömyysturva-asian käsittelyn pitkittymistä. Kuten edellä on mainittu, samanaikaisesti tehdään muita asiaan vaikuttavia toimia. Laaja toimivalta lakkaisi 31.12.2024 valtioneuvoston elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista antaman asetuksen kumoutuessa tältä osin, kun asetuksen antamiseen valtuuttavan lain säännöksen kumoaminen tulee voimaan (L 382/2023). Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettu laki puolestaan on voimassa määräaikaaisesti 31.12.2024 asti.

Vuorottelukorvausta koskevat työvoimapoliittiset lausunnot

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tiettyjen työnhakijan työttömyysturvaosiketta koskevien työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseen liittyvästä työ- ja elinkeinotoimistojen keskinäisestä toimivallasta. Valtioneuvoston asetuksella on säädetty, että Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa muun muassa yritystoiminnan pää- ja

¹ Kuntien asiakkaana olevien työnhakijoiden osalta Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivalta perustuu siihen, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020) säädetään niistä tilanteista, joissa toimivalta työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen on kunnalla. Jos kunta ei ole toimivaltainen, lausunnon antaminen kuuluu työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin, jolloin toimistojen keskinäiseen toimivallan jakautumiseen sovelletaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua valtioneuvoston asetusta.

sivutoimisuutta koskevat työvoimapolitiittiset lausunnot kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaana olevista työnhakijoista. Ratkaisulla on muun muassa pyritty turvaamaan yhdenmukaista soveltamiskäytäntöä.

Myös vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) säädetään työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisesta. Nämä lausunnot koskevat vuorottelijan oikeutta vuorottelukorvaukseen. Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto on vakiintuneen käytännön mukaisesti antanut myös vuorottelukorvausta koskevat työvoimapolitiittiset lausunnot muidenkin työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaista silloin, kun asiassa on kyse vuorottelijan harjoittaman yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuudesta. Käytäntö on perustunut siihen, että vuorotteluvapaalain 17 §:n 2 momentin mukaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa ja sen nojalla säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.

Koska työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen liittyvän toimivallan keskittämisestä säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa eikä työttömyysturvalaissa ja toimivallan järjestämisestä on säädetty tarkemmin ensin mainitun lain nojalla, Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivalta vuorotteluvapaalla olevan henkilön yritystoimintaa koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen on lainsäädännössä ollut kuitenkin tulkinnanvarainen.

Selkeyden vuoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 15 §:n 2 momentissa säädettyyn asetuksenantovaltuuteen on lisätty maininta vuorotteluvapaalaissa tarkoitetuista työvoimapolitiittisista lausunnoista. Muutos tulee voimaan 1.12.2023. Valtioneuvoston asetusta täsmennettäisiin muutetun asetuksenantovaltuuden nojalla siten, että asetuksessa säädetäisiin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivallasta antaa työvoimapolitiittinen lausunto kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaana olevien henkilöiden oikeudesta vuorottelukorvaukseen silloin, kun asia koskee vuorottelijan yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta.

2 Muutosten vaikutukset

Ehdotetut muutokset eivät vaikuttaisi julkisen talouden menoja lisäävästi tai vähentävästi. Ehdotukset eivät vaikuttaisi myöskään työnhakijoiden oikeuteen saada työttömyysetuutta tai vuorotteluvapaalla olevien henkilöiden oikeuteen saada vuorottelukorvausta.

Työnhakijoiden näkökulmasta muutos nopeuttaisi työttömyysturva-asioiden käsittelyä silloin, kun asia on virheellisesti siirretty toisesta työ- ja elinkeinotoimistosta Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston käsiteltäväksi ja viimeksi mainitussa työ- ja elinkeinotoimistossa huomataan, että asia tulisi palauttaa aiemman työ- ja elinkeinotoimiston käsiteltäväksi. Näissä tilanteissa asian käsittelyyn kokonaisuudessaan kuluva aika lyhenisi muutoksen jälkeen arviolta muutamilla päivillä. Joissakin yksittäistapauksissa asian palauttamisesta johtuva viive on voinut olla tätäkin pitempi. Sellaisia tilastotietoja, joiden perusteella tilanteiden lukumäärää tai eri tilanteissa aiheutuvaa viivettä olisi mahdollista arvioida luotettavasti, ei ole käytettävissä.

Muille työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuva hallinnollinen työ vähenisi siltä osin, kun muussa työ- ja elinkeinotoimistossa ei enää tarvitsisi perehtyä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston sille palauttamaan työnhakijan työttömyysturva-asiaan uudelleen ja rat-

kaista sitä. Varsinaisesti työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen liittyvä teknisluonteinen kirjoitustyö vähenisi näissä toimistoissa ja lisääntyisi Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa.

Vuorotteluvapaalla olevan henkilön yritystoimintaan liittyvien työvoimapoliittisten lausuntojen antamista koskevalla muutoksella ei olisi vaikutuksia työmäärän jakaantumiseen Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston ja muiden työ- ja elinkeinotoimistojen välillä. Tämä johtuu siitä, että Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto on hoitanut vastaavaa tehtävää jo nykyisin, ja asetusmuutoksessa olisi kyse lainsäädännön selkeyttämisestä. Lisäksi kyseessä olevien vuorottelijan yritystoimintaa koskevien työvoimapoliittisten lausuntojen määrä on hyvin vähäinen, mutta luotettavana pidettäviä tilastotietoja ei tältä osin ole käytettävissä.

3 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Kirjallinen lausuntokierros järjestettiin ajalla 9.5.–16.6.2023 työttömyysturvaa ja julkisia työvoima- ja yrityspalveluita koskevan lainsäädännön muuttamiseen liittyvän hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierroksen yhteydessä.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa sosiaali- ja terveysministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, opetushallitukselta, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta, yleisiltä laillisuusvalvojilta, tietosuojavaltuutetulta, työ- ja elinkeinotoimistoilta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta, työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevilta kunnilta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintotukiviranomaiselta, keskeisiltä työelämän järjestöiltä, Suomen Kuntaliitolta, Kansaneläkelaitokselta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö Ry:ltä ja Työttömien Keskusjärjestö Ry:ltä.

Lausunnon antaneet tahot kannattivat luonnokseen sisältyneitä muutoksia. Eräät lausunnon antaneet tahot pitivät kuitenkin tarpeellisena, että 1.1.2025 alkaen organisaatiomuutoksiin liittyen TE-hallinnon kehittämis- ja hallintokeskuksella olisi nyt esitettyä vastaava laajempi toimivalta työnhakijan työttömyysturva-asioiden käsittelyyn. Asiaa ei käsitellä tässä yhteydessä, koska kyse olisi työttömyysturvalain (1290/2002) muuttamisesta, eikä asia ole hoidettavissa 1.1.2025 ja sen jälkeisen ajan osalta valtioneuvoston asetuksella.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

4 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 2023.